

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LAISVŲJŲ EKONOMINIŲ ZONŲ PAGRINDŲ
ĮSTATYMO NR. I-976 8 PAKEITIMO STRAIPSNIO ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIIIP-4636(2)**

2020 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2020 m. balandžio 7 d. sprendimo Nr. SV-S-1614 „Dėl įstatymo projekto išvadų“ 1 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymo Nr. I-976 8 pakeitimo straipsnio įstatymo projektui Nr. XIIIP-4636(2) (toliau – projektas) dėl šių priežasčių:

1. Lietuvos Respublikos laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymo (toliau – įstatymas) tikslas yra sudaryti laisvosiose ekonominėse zonose (toliau – LEZ) palankias mokesčių, muitų, valiutines ir finansines, teises ir kitas lengvatines ūkinės komercinės veiklos sąlygas užsienio ir šalies ūkio subjektams steigti LEZ tarptautinės prekybos, gamybos ir eksporto, finansų, mokslinę ir techninę pažangą kuriančias ir diegiančias įmones bei organizacijas, skatinti užsienio investicijas, steigti naujas darbo vietas. Šiam tikslui pasiekti LEZ veikiančioms įmonėms mokesčių teisės aktuose nustatytos išskirtinės mokesčių, valstybės rinkliavų ir kitų įmokų LEZ sąlygos, t. y. nustatomos valstybės paramos ir lengvatų priemonės, o įstatymo 8 straipsnyje nustatomos draudžiamos kapitalo investavimo ir veiklos sritys LEZ įmonėms. Vėlgi „Investuok Lietuvoje“ atliktos Laisvųjų ekonominių zonų Lietuvoje stebėsenos 2017 m. ataskaitos rezultatai parodė, kad nors bendras visų LEZ plotas yra didelis (1 433 ha), net 27 proc. viso įstatyme nustatyto LEZ ploto tiesioginė LEZ veikla nėra galima, 2018 m. analizės rezultatai taip pat parodė, kad investuotojų poreikius atitinkančių sklypų skaičius ir toliau lieka nepakankamas. Todėl, remiantis analizės rezultatais ir įvertinus LEZ teritorijose esantį išvystytų sklypų trūkumą, akivaizdu, kad investicijos LEZ turėtų būti prioriterizuotos atsižvelgiant į ribotas valstybės galimybes taikyti lengvatas bei suteikti išvystytus valstybinės žemės sklypus investuotojams, todėl LEZ teritorijose turėtų būti skatinamos į aukštą pridėtinę vertę, netaršios ir į integralią ekonomiką orientuotos investicijos.

2. LEZ veikiančioms įmonėms gali būti taikomos įvairios mokesčių lengvatos, nustatytos Lietuvos Respublikos mokesčių teisės aktuose. Valstybė, teisės aktuose įtvirtindama atitinkamas lengvatas ir garantijas LEZ ūkinę veiklą vykdančioms subjektams, turi teisę nustatyti ir veiklos sritis, į kurias tokiose LEZ negalėtų būti investuojamas kapitalas, ar tokias investicijas riboti. Atkreiptinas dėmesys, kad LEZ nuo pat jų įkūrimo buvo draudžiama ūkinė komercinė veikla, susijusi su kenksmingu poveikiu aplinkai, pavojingų ir radioaktyviųjų medžiagų gamyba, perdirbimu, laikymu, nukenksminimu, taip pat aplinkai pavojingų medžiagų gamyba, deginimu. LEZ teritorija buvo parenkama, LEZ projektuojamos, infrastruktūra įrengiama atsižvelgiant į tai, kad tam tikra, ypač pavojinga, veikla LEZ yra ir bus draudžiama. Pažymėtina, kad Kauno ir Klaipėdos LEZ yra išsidėsčiusios visiškai greta gyvenamųjų vietovių, todėl gyventojai, kurie įsikūrė netoli LEZ, turėjo teisėtų lūkesčių, susijusių su šiose teritorijose galiojančiais draudimais vykdyti tam tikrą veiklą.

3. Projektu siūlomas LEZ vykdyti leistinų ūkinių veiklų liberalizavimas iš esmės atsisakant nuostatų, kad LEZ įmonėms yra draudžiama ūkinė komercinė veikla, susijusi su kenksmingu poveikiu aplinkai, pavojingų ir radioaktyviųjų medžiagų gamyba, perdirbimu,

laikymu, nukenksminimu, taip pat aplinkai pavojingų medžiagų gamyba, deginimu, ir taip esmingai siūloma keisti galiojantį reguliavimą. Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad projektas parengtas konsultuojantis su Lietuvos laisvųjų ekonominių zonų asociacija, tačiau nepateikiama informacija, ar buvo konsultuojamasi su savivaldybėmis, kurių teritorijoje yra įkurtos LEZ, kitomis institucijomis ir visuomene.

Planuojant teritorijas kartu su teritorijų planavimo procedūromis atliekamas ir strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, t. y. planuojant, kokios ūkinės veiklos konkrečioje teritorijoje galėtų būti vystomos, atsižvelgiama tiek į savivaldybės planuojamas vystymo kryptis, tiek ir į nustatytas galimas pasekmes aplinkai, tiek į konsultacijų su valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene rezultatus. Manytina, kad, planuojant teritorijas ir nustatant konkrečias teritorijas LEZ, LEZ steigimo iniciatoriai teikė pasiūlymus įsteigti LEZ, atsižvelgdami į tai, kad LEZ teritorijose yra taikomi draudimai vykdyti tam tikrą ūkinę veiklą.

Kartu pažymėtina, kad, vadovaujantis Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija) 8 straipsniu, turi būti užtikrinamas efektyvus visuomenės dalyvavimas privalomųjų teisės normų, galinčių turėti didelį poveikį aplinkai, rengimo etape.

Įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose nustatytais ribojimais galimai veiklai LEZ neturėtų būti siekiama nei liberalizuoti, nei riboti šiuo metu LEZ vystomų veiklos sričių, tačiau, siekiant teisinio aiškumo ir apibrėžtumo, įstatymo formuluotės tikslintinos, siekiant suderinti jas su kitų teisės aktų nuostatomis.

4. Projekto 1 straipsniu siūloma įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 2 punkto formuluotė dubliuoja Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (toliau – PAV įstatymas) nuostatas. Analogiškų nuostatų dubliavimas keliuose įstatymuose laikytinas neigiama praktika, sunkinančia teisėkūros procesą ir didinančia kolizinių normų atsiradimo galimybę. Atkreiptinas dėmesys, kad PAV įstatymas planuojamoms ūkinėms veikloms taikomas vienodai nepriklausomai nuo to, kokioje teritorijoje ūkinė veikla yra planuojama: LEZ ar bet kokioje kitoje teritorijoje.

5. Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad siūlomas pakeitimas lėmė tai, kad dažnu atveju LEZ infrastruktūra naudojasi ne tik LEZ įmonės, bet ir kiti tretieji asmenys, todėl infrastruktūros neįmanoma atskirti ir atriboti vien tik LEZ įmonių naudojimui ar uždrausti tretiesiems asmenims ja naudotis. Tačiau tai, kad dalimi infrastruktūros naudojasi ir tretieji asmenys, nėra pagrindas perduoti infrastruktūrą (ar jos dalį) valstybės (savivaldybės) ar atitinkamas viešąsias paslaugas teikiančių įmonių nuosavybėn, nes pasikeistų tik turto savininkas, bet aiškinamajame rašte minima problema nebūtų išspręsta. Projekte nėra nurodyti infrastruktūros objektų, kuriuos LEZ valdymo bendrovė gali nuomotis arba valdyti nuosavybės teise juos įsigijusi pardavimo sandorių pagrindu, perdavimo būdai (pardavimas, investavimas, patikėjimo teisė ar kt.). Taip pat nėra nustatyta, kas galėtų priimti sprendimus dėl valstybės (savivaldybės) turto perdavimo minėtiems subjektams ir kam reikalingas bendrovės prašymas, jeigu infrastruktūrą ji valdo nuosavybės teise pardavimo sandorių pagrindu, ir kuriais atvejais infrastruktūros objektai būtų perduoti nuosavybėn, o kuriais tik priežiūrai.

Darytina išvada, kad projekte siūlomas nustatyti teisinis reguliavimas neatitinka Konstitucinio Teismo nutarimuose ne kartą suformuotos valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo doktrinos, kad valstybei nuosavybės teise priklausančio turto perdavimas kitų subjektų nuosavybėn konstituciškai pateisinamas, kai tai gali duoti didesnę naudą visuomenei, kai tokiu perdavimu siekiama patenkinti svarbius, konstituciškai pagrįstus visuomenės poreikius ir interesus (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. lapkričio 23 d. nutarimas).

6. Teikiamo projekto 2 straipsniu keičiamo įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti LEZ esančių infrastruktūros objektų perdavimą valstybės (savivaldybės) ar atitinkamas viešąsias paslaugas teikiančių įmonių nuosavybei ar priežiūrai. Nors aiškinamajame rašte esamo teisinio reguliavimo pakeitimas grindžiamas tik dalies infrastruktūros, kuria naudojasi ir LEZ įmonės, ir tretieji asmenys, perdavimo poreikiu, iš pateikto pasiūlymo darytina išvada, kad tokie

reikalavimai galėtų būti taikomi bet kokių, ne tik bendro naudojimo, infrastruktūros objektų perdavimui. Todėl pateikti pasiūlymai išplečia reguliavimo sritį ir LEZ bendrovės galimybes.

7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 18 dalyje nustatyta, kad viešoji paslauga yra valstybės ar savivaldybių kontroliuojamų juridinių asmenų veikla teikiant asmenims socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų nustatytas paslaugas. Įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka viešąsias paslaugas gali teikti ir kiti asmenys. Pagal projekto 2 straipsniu keičiamo įstatymo 21 straipsnio 2 dalį, atsižvelgus į viešosios paslaugos sąvoką, LEZ esantys infrastruktūros objektai galėtų būti perduoti tiek valstybės (savivaldybės) kontroliuojamiems juridiniams asmenims, tiek kitiems viešąsias paslaugas teikiantiems asmenims įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka. Koks yra projekto ir kitų įstatymų, reglamentuojančių viešųjų paslaugų teikimą, santykis, aiškinamajame rašte nėra atskleista. Tačiau dažnu atveju viešosios paslaugos gali būti teikiamos įstatymų nustatytų sutarčių pagrindu, vadovaujantis tam tikruose įstatymuose nustatytais valstybinio turto naudojimo teisiniais santykiais, kurie gali prieštarauti projekte numatytam turto perdavimui nuosavybėn. Pavyzdžiui, vienas iš sutartinių viešosios paslaugos teikimo atvejų yra koncesijos sutartis, pagal kurią esama valstybės ar savivaldybės infrastruktūra gali būti perduota koncesininkui sutartyje nustatytomis teisėmis. Kita vertus, koncesininkas gali sukurti ir naują infrastruktūrą ir tik sutartis nustato, ar ji gali priklausyti nuosavybės teise koncesininkui, ar sutarties galiojimo pabaigoje perduota valstybės ir (arba) savivaldybės nuosavybėn.

Ministras Pirmininkas

Ekonomikos ir inovacijų ministras

Energetikos ministras,
laikinai einantis ekonomikos
ir inovacijų ministro pareigas

Žygimantas Vaičiūnas
2020-05-12

Ekonomikos ir inovacijų ministras,
Strateginio planavimo ir veiklos organizavimo
departamente Asmenų aptarnavimo ir
dokumentų valdymo skyriaus redaktorė

Roma Sabaliauskaitė
2020-05-08